

**Til Programkomiteen i Høyre**  
**Fra La Naturen Leve**  
**1.november 2016**

## **Innspill til Høyres førsteutkast til stortingsvalgprogram 2017-21: Energi og vindkraft**

La Naturen Leve (LNL) vil gjerne få gi innspill til utkastet til Høyres program for såvidt gjelder behovet for fornybar energi i sin alminnelighet og vindkraft i særdeleshet.

Vi deler innspillet i to: Del 1 gir generelle synspunkter på fornybarpolitikken, herunder norsk vindkraft. Del 2 er et mer spesifikt innspill til [Høyres egne forslag](#) til formuleringer vedr. vindkraft. Vi håper dette vil være til nytte. Vi besvarer med glede evt. spørsmål og fremlegger gjerne dokumentasjon for de fakta vi henviser til.

### **Del 1: LNLs generelle synspunkter**

- Norges vannkraftressurser er unike. De gjør at 69 % av vårt totale energiforbruk er fornybart og at vi allerede har nådd målet i fornybardirektivet om en andel på 67,5 % i 2020. Ikke noe annet land er i nærheten av slike tall. Norsk energipolitikk må ta dette faktum, og vannkraftens videre potensiale, som utgangspunkt når virkemidler nå vurderes
- Norsk natur er truet, av mange ulike årsaker. I vårt vannkraftland er det meningsløst at landbasert vindkraft skal være blant dem
- Et av våre viktigste budskap er styrket innsats for energisparing og -effektivisering
- Elsertifikatordningen har ikke bidratt til reduserte utslipp av klimagasser og må ikke forlenges.
- Fossil kraftbruk i fastlands-Norge er ca. 75 TWh. Dette vil kunne dekkes med energisparing og en forventet sterk økning i overskudd av vannkraft fram mot 2050, forutsatt at overskuddet ikke eksporteres via planlagte, svært dyre, utenlandskabler med udokumentert klimaeffekt
- Det må legges opp til en helhetlig energi – og klimapolitikk hvor de negative sumvirkninger vurderes samlet for vind- og vannkraft, på regionbasis og for landet som helhet, inkludert virkningene av nytt kraftnett og kabler til fremføring av kraften
- Den samfunnsmessige nytten av videre kraftutbygging, og spesielt vindkraft, må vurderes av uavhengige forskere. Det må tas mer hensyn til forskning og mindre til det som udokumentert hevdes av et lite segment av miljøbevegelsen som mottar økonomisk støtte fra bl. a. vindkraftindustrien
- Verdien av den natur som forbrukes/tapes har ikke vært forsvarlig synliggjort i myndighetenes vurderinger. Det er f.eks. ikke foretatt beregninger av mulige økonomiske tap for reiselivsnæring og turisme i områder der disse næringene er viktige for lokal verdiskaping
- Konesjonsprosessen har generelt ikke tilfredsstillt krav til kvalitet, omfang og prosess ved vurdering av virkninger på biologisk mangfold. Den har ikke vært på et nivå tilsvarende det vi ser i land med mer erfaring og bedre utviklet regelverk. Rutiner

og metodikk som skal sikre at kvaliteten på konsekvensutredningene (KU) har manglet.

- I sum har NVE ikke hatt nødvendig kompetanse for vurdering av konsesjonssøknader for vindkraft. Dette gjelder
  - for vindkraftverkens påvirkning på natur og mangfold, der NVE alt for ofte tilsidesetter naturfaglige vurderinger fra fylkesmennene uten selvstendig begrunnelse
  - en bedre faglig vurdering av anleggenes økonomi
  - støyfaglige vurderinger som på selvstendig grunnlag kan etterprøve utbyggernes ofte overfladiske beregninger av den støy naboer til vindkraftverk vil utsettes for
- LNL vil ha en politikk hvor kostbare klimatiltak med høy symbolfaktor, men med manglende eller tvilsom faktisk virkning, legges bort. Vindindustri tilhører denne kategorien. Det må i stedet tilrettelegges for bruk av våre økonomiske og menneskelige ressurser på tiltak som påviselig og forskningsbasert gir resultater for miljø og klima i Norge og i Europa og som dessuten bidrar til teknologiutvikling og markedsmuligheter for norske virksomheter
- Det må gjennomføres nøytrale studier av og forskning på negative virkninger fra vindkraft, som naturinngrep, støy, virkninger på reiseliv og turisme, konsekvenser for annen lokal verdiskaping inkludert fall i verdi på hytter og annen fast eiendom.

## **Del 2: LNLs kommentarer til programkomiteens førsteutkast vedrørende vindkraft m.m.**

### **2.1 Fakta om Norges kraft situasjon:**

Som nevnt er Norge alene om å ha kraftoverskudd basert på ren og regulerbar vannkraft. På tross av omtvistede utbyggingsprosjekter gjennom mange år, mener LNL at vi i dag skal være glade for at det er etablert en fossilfri kraftproduksjon som overstiger egne behov. Det gir stor handlefrihet. Noen tall:

- Vårt årlige midlere strømforbruk ligger nå på +/- 132 TWh. Produksjonen varierer med nedbøren, men har i snitt de siste 20 år ligget 4 TWh over forbruket. De siste årene har overskuddet vært betydelig høyere, opptil ca. 20 TWh årlig. Det skyldes økende nedbør, en viss utbygging av ny vannkraft, ca. 2 TWh vindkraft samt stadig mer omfattende oppgradering av eksisterende kraftverk.
- Norske forskere anslår et sterkt økende kraftoverskudd i årene fremover. NTNU/Sintef (professor Ånund Killingtveit) fremla på et energipolitisk seminar i mai 2016 følgende info:  
Vannkraft er fortsatt klart den billigste fornybare energiteknologi i Norge. Det er fremdeles store ubrukte vannkraftressurser, vel å merke uten å røre vernede vassdrag. Offisielle tall (NVEs energimelding 2016) angir 25-30 TWh. I tillegg finnes trolig et stort potensial gjennom teknisk oppgradering og utbedring (O/U). Klimaendringer ventes å gi økt tilsig og mer vannkraft, trolig 5-10 %.

NTNU/Sintef konkluderte: Totalt kan det være realistisk å få på nett 50-75 TWh mer vannkraft fram mot 2050:

- 25 TWh fra kartlagte prosjekt (NVE)
- 10-15 TWh fra et våtere klima

- 15-35 TWh fra O/U prosjekter

## **2.2 Kommentarer til Høyres program – referanse er til programutkastets (NB !) linjenummer med Høyres egne forslag (disse er i blå kursiv):**

LNLs kommentarer nedenfor gjelder bare de forhold LNL mener må endres. Punkter/forhold som **ikke** er kommentert, kan LNL støtte

*- 823-829. Kraftnasjonen Norge Høyres mål er at Norge skal fortsette å være en foregangsnasjon innenfor miljøvennlig produksjon og forbruk av fornybare energiformer. Norge er rikt på energiressurser, og Høyre vil bidra til at Norge forblir en foregangsnasjon innenfor miljøvennlig produksjon og forbruk av vannkraft, vindkraft (vår understreking), bioenergi og andre fornybare energiformer.*

**Forslag: Vindkraft** tas ut av formuleringen.

**Begrunnelse:** LNL viser til **Del 1** ovenfor (generelle synspunkter) og til fakta i punkt 2.1.ovenfor. I sum er det hevet over enhver tvil at Norge **ikke** har behov for store, naturødeleggende industrivindanlegg for å dekke vårt fremtidige kraftbehov. I tillegg til tallene om økt kraftproduksjon ovenfor i 2.1, ligger det store urealiserte gevinster i energisparing og -effektivisering, sannsynligvis i størrelsesorden 20-25 TWh.

*-829-832. Høyre mener Norges rene fornybare kraftproduksjon må brukes til å legge til rette for mer kraftforedlende virksomhet i Norge og økt kraftutveksling (vår understreking) med Europa. Det er fortsatt et stort potensial for å øke vannkraftproduksjonen gjennom blant annet oppgradering av eldre kraftverk og skånsom utbygging av nye.*

**Forslag: økt kraftutveksling** tas ut av formuleringen

**Begrunnelse:** Norsk strømproduksjon er i dag stabil og sikker. Den eksisterende nordiske og europeiske kraftutveksling gir trygghet for stabil levering, både fra og til Norge. Flere kabler gir **ikke** større trygghet, men de vil skape et økt behov for større salg; på bekostning av viktige norske, innenlandske interesser. Dette gjelder som nevnt både norske forbrukerinteresser og norsk næringsliv. Dessuten: Flere kabler vil gi høyere strømpriser i Norge, ref. debatten etter Høgne Hognsets nylig utgitte bok og Norsk Industris innspill til Stortinget om dette i midten av oktober.

Skal Norge redde Europas klima med fornybar energi?

Eksport av norsk strøm via **utenlandskabler** er en særdeles viktig debatt. Derfor minner vi om at EUs strømforbruk er i dag ca. 3.500 TWh årlig. Det aller meste (ca. 85 %) kommer fra "skitne" kilder, i praksis kullkraft og atomkraft. Norges kraftproduksjon kan aldri erstatte EUs fossile produksjon, den må landene selv ta ansvaret for å omgjøre til fornybar. Det Norge kan bidra med, er **balansekraft** i begrenset omfang for i perioder å bidra til stabil strømforsyning i f. eks. Danmark og Tyskland. Norske magasiner har en kapasitet (ca. 84 TWh) som tilsvarer ca. 50% av Europas samlede vannkraftproduksjon. Noen få TWh norsk, lagringsudyktig og naturødeleggende vindkraft er her uten betydning. Det illustrerer at klimadebatten er alt for viktig til at den kan føres med symbolargumenter.

Norske vannkraftmagasiner gir - og har lenge gitt - en viss andel balansekraft til våre naboland. (Balansekraft = den kraft som skal gi nødvendig forsyningsstabilitet i et kraftsystem når andre kilder svikter, f. eks. når vinden ikke blåser eller solen ikke skinner). Skal dette systemet utvides, slik mange ønsker, møtes man av en god del politiske, praktiske og økonomiske utfordringer - *men ingen av dem avbøtes av norsk vindkraft!*

Vi skal her bare peke på et par i tillegg til synspunktene over:

- EUs kvotesystem: Systemet setter et (riktignok stadig lavere) tak for EUs samlede utslipp i kvotepliktig sektor. Systemet er omtvistet, også fordi det innebærer at når en bedrift eller en kraftprodusent som bruker fossil energi i sin produksjon, kjøper norsk fornybar kraft, frigjøres det utslippskvoter som så, kan selges til andre forurensende bedrifter. Norsk kraft "redder" én bedrift, som så bare flytter CO<sub>2</sub>-utslippene til en annen. Med andre ord: Retorikken om at en kilowattime norsk kraft reduserer fossilbruken i EU tilsvarende, er mildt sagt villedende.

- Høye kostnader vil påløpe, både rent økonomiske (investering i kabler og nett i 100-milliardersklassen samt sannsynligvis høyere kraftpriser) og i form av grove naturinngrep. Slike kostnader kan ikke forsvares i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

***-2022-2028. Foregangsland for fornybar energi. Norge skal bidra aktivt i det grønne skiftet gjennom å erstatte fossile energikilder med de fornybare. Norge er rikt på energiresurser og skal være en foregangsnaasjon innenfor miljøvennlig produksjon og forbruk av vannkraft, vindkraft (vår understrekning), bioenergi og andre fornybare energiformer. Norge vil ha et betydelig kraftoverskudd i årene fremover.***

**Forslag: Vindkraft** tas ut av formuleringen,

**Begrunnelse:** Norge er allerede et foregangsland når det gjelder fornybar kraft! Dette faktum blir stadig oversett/underkommunisert. Noen få TWh vindkraft er uten betydning. Se kommentarene ovenfor til **«Kraftnasjonen Norge»**.

***-2028-2043. Denne energien bør brukes til å fase ut fossil energi, og realisere lavutslippssamfunnet gjennom nytt kraftforedlende forbruk innen for eksempel industri og datasentre og økt kraftutveksling (vår understrekning) med våre naboland. Høyre vil bidra til at Norges potensial for fornybar energi generelt, og vannkraft spesielt, kan utnyttes bedre, både gjennom gode rammevilkår, økt forskningsinnsats og videreutvikling av gode teknologistøtteordninger for industri og næringsliv.***

**Forslag: Økt kraftutveksling** tas ut av formuleringen.

**Begrunnelse:** Jfr kommentarene ovenfor til linjene 829-832-

***-2041-2043. Høyre vil:***

***\* Styrke overføringskapasiteten (vår understrekning) for elektrisk kraft mellom Norge og det øvrige Europa for å redusere klimagassutslippene, og for å videreutvikle Norge som Europas grønne batteri (vår understrekning)***

**Forslag:** Fjern hele punktet.

**Begrunnelse 1:** Jfr. det som er kommentert ovenfor mht **økt kraftutveksling**.

**Begrunnelse 2:** Norge kan umulig bli «Europas grønne batteri». Jfr. igjen kommentarene ovenfor til linjene 829-832 mht økt kraftutveksling med utlandet. Vi ber dessuten programkomiteen reflektere over det faktum at det i flere europeiske land er bygd ut store mengder sol - og vindkraft. Vår mulighet til å være et grønt batteri er dermed tilsvarende redusert, det samme gjelder vårt klimabidrag. Norge kan imidlertid bidra med **balansekraft** som nevnt, men i et relativt (ref. EUs kraftbehov) beskjedent omfang. Norge bør ut i fra mange andre hensyn videreutvikle seg til å bli **Europas Grønne Lunge !**

Når det gjelder «Det grønne skiftet» (linje 198-211) vil vi etterlyse en viss edruelighet også i Høyres retorikk. Mange bruker dette begrepet nokså kritikkløst i forbindelse med ethvert tiltak som skal bidra til å løse klimautfordringene, uten å vurdere om tiltakene virker etter hensikten og uten at kostnader og konsekvenser analyseres. Selve ordbruken synes å gi politisk prestisje. Her etterlyser vi en viss realitetsorientering, også i Høyre, når det gjelder norsk vindkraft som virkemiddel i et grønt skifte. I det minste må de påståtte positive effekter kunne dokumenteres med basis i forskning - og de negative må omtales med den tyngde de fortjener! Et "grønt skifte" som ødelegger store deler av norsk natur og naturmangfold gjennom unødvendige vindindustribygg, påfører mennesker støyplager og reduserer folks naturopplevelser, kan umulig være i pakt med Høyres verdier og målsettinger?

LNL mener at Høyre bør ta avstand fra flere utenlandskabler og økt utenlandsk eierskap. Det samme gjelder forøvrig eierskap til vindkraftverk, som i dag ikke har de samme begrensningene som for vannkraften. Derfor får nå utenlandske banker og konsortier betydelig eierskap i en rekke norske vindkraftselskaper, ref. f. eks. den høyst omdiskuterte sveitsiske storbanken Credit Suisse's 40 % eierskap på Fosen. Det bør være interessant for Høyre å initiere en debatt om ikke de samme eierskapsbegrensninger bør gjelde for både vann - og vindkraftselskaper.

### **Konklusjon og avslutning:**

LNL mener at en storstilt vindkraftutbygging, slik dagens politikk legger opp til, vil gi betydelige negative konsekvenser for Norges natur og befolkning. De ca. 100 konsesjonene som hittil er gitt, og de ca. 40 som fortsatt er til behandling, kan innebære oppføring av tusenvis av turbiner, om alt blir utbygd. Ta det med ro, det blir de ikke, sier bransjen – og driver samtidig intens lobbying for politikerne skal gi økonomiske stimuli som sikrer størst mulig utbygging også etter sertifikatperiodens utløp!

Det vil rasere naturen over hele landet (ref. Fosen), påføre mennesker, støybelastninger og helseplager (ref. Lista vindkraftverk) og ikke minst, forringe menneskers naturopplevelser og mulighet for friluftsliv i mange generasjoner.

Det er en slik utvikling **Høyre** som det største regjeringspartiet må bidra til å hindre! Ikke ved å "begrense" utbyggingen eller ved å be om et nasjonalt planverk, men kort og godt ved å stans all videre konsesjonstildeling. **Det er nok nå!**